

AMERİKAN FELSEFESİNİN YENİDEN CANLANIŞI: JOHN J. MCDERMOTT

Yrd. Doç. Dr. Celal TÜNER*

ABD’de felsefeciler, Amerika’daki felsefe tarihini son yıllarda daha çok incelemektedirler. Bu yönelimin bir çok nedeni sıralanabilir ancak en temel saik, geniş oranda J. Dewey düşüncesine dayanan, bazen yeni pragmatizm olarak adlandırılan hareket olarak görünmektedir. Sebep ne olursa olsun Amerika filozofları, Amerikan felsefesine, tarihine ve mirasına artan bir ilgiyle eğilmektedirler. Bu yazımızda çalışmalarını Amerikan felsefe tarihi üzerine yoğunlaştıran çağdaş Amerikan felsefecilerinden John J. McDermott’un felsefesini genel hatlarıyla tanıtır, Amerikan felsefe tarihini nasıl yorumladığını Emerson, Royce, James ve Dewey örnekleriyle aktarmaya çalışacağız.¹

Amerikan felsefesi tarihine ilgi gösterenlerden ve ilginin artmasına sebep olanlardan biri hiç kuskusuz John J. McDermott’dur.² J. Campbell, kırk yılı aşkın süre içinde çalışmaları ve yazılarıyla McDermott’un Amerikan felsefi düşünce tarihine yeniden ilginin doğmasında temel bir rol oynadığına işaret eder.³ McDermott’un Amerikan felse-

* Erciyes Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Felsefe Tarihi A. B. D. Öğretim Üyesi

¹ McDermott’un iki kitabı *The Culture of Experience* (1976) ve *Streams of Experience* (1986) incelendiğinde ilk kitabın genelde düşüncelerini/felsefesini tanıtan bir mahiyette olduğu, ikincisinin ise bu düşüncelerle Amerikan felsefesini nasıl yorumladığını gösteren içerik taşıdığı görülecektir. Birbiriyle geçişleri bulunan ve birbirini tamamlayan bu kitapları bir arada incelemenin McDermott’un düşüncelerini bir bütün olarak okumada daha verimli olacağı kanaatindeyiz.

² John Joseph McDermott, 5 Ocak 1932’de New York’ta doğdu. 1953’te Brooklyn’deki St Francis College’den pek iyi derecesi ile mezun oldu. Doktorasını, Fordham Üniversitesinden 1959’da “Üstün başarı” ile aldı. Tezi, *Experience is Pedagogical: The Genesis and Essence of the American Nineteenth Century Notion of Experience* idi. McDermott, 1953-1954 arası Lisans Latince ve İngilizce öğretmenliği yaptı. 1954-1957 arası mezun olduğu okul St. Francis’te Felsefe ve İngilizce dersleri verdi. 1957 den 1977 yılına kadar Queens College/CUNY’de felsefe öğretti. 1977 yılında Texas A&M Üniversitesinde Felsefe bölümü başkanlığı yaptı. 1981’de Seçkin (Distinguished) felsefe profesörü, 1986’da Abell Liberal Sanatlar profesörü unvanını aldı.

McDermott, Kuzey Amerika, Avrupa ve Asya’da önemli felsefi konuşmalar yaptı. O, çeşitli felsefi kuruluşlara üyedir; 1977-1980 SAAP’ın (Society for Advanced of American Philosophy) başkanlığı ve 1989-1992 yılları arası APA’ nın (American Philosophical Association) idari kadrosunda görev almıştır. Danthford Vakfı, Hatford Üniversitesi gibi bir çok kurumdan ödül almıştır. Halen Texas A&M Üniversitesi Felsefe bölümünde Lisans üstü dersleri vermekte ve çalışmalarına devam etmektedir.

³ James Campbell, *The Pragmatic Scholar: McDermott On The History of American Philosophy*, 12-13 Ekim 2001, ‘Exploring of McDermott’s Philosophy’ konferansında sunulan tebliğ, s. 2.

fesine yaptığı katkılar,⁴ hiç kuşkusuz eserlerinde açıkça görülebilir. Onun Amerikan düşünce tarihiyle serüveni 1958' de Martin Buber'in felsefesine dair ilk yayını ile başlar ve hala devam etmektedir. O, Amerikan felsefe ve kültürünün çok semereli yazarlarından biridir. Mevcut bibliyografyası bu olguya tanıklık eder. McDermott, fikirlerini anlaşılabilir her formatta; bilimsel makaleler ve kitap bölümlerinde, önsöz ve girişlerde, mülakatlarında, editör yazılarında ve hatta şiirlerinde ortaya koyarak büyük bir külliyat meydana getirmiştir.⁵ Bu yazılardan bir kısmı antoloji biçiminde *The Culture of Experience* (1976) ve *Streams of Experience* (1986) adlı kitaplarında toplanmıştır.

McDermott'un ilgisinin alanı ve çeşitliliği etik, estetik, sosyal felsefe, eğitim felsefesi, din ve felsefe tarihi olmak üzere felsefe ve kültürün her ana boyutunu içerir. O, Amerikan felsefesinin en temel filozofları; Emerson, W. Whitman, C. S Peirce, W. James, John Dewey, G. H. Mead, Josiah Royce, George Santayana, Susanna K. Langer ve C. I. Lewis hakkında çalışmalar yapmıştır. 1967 ile 1973 yılları arasında o, kendisine uluslararası şöhret kazandıran *The Writings of William James: A Comprehensive Edition* (1967), *The Basic Writings of Josiah Royce* (1969) ve *The Philosophy of John Dewey* (1973) abidevi üçlü edisyonunu oluşturmuştur. Uzun yıllar W. James'in uzmanı olarak tanınan McDermott, on dokuz ciltlik Harvard edisyonu *The Works of William James* ile Virginia Üniversitesinin halen yirmi cildi tamamlanmış, *The Correspondence of William James* çalışmalarının editörlüğünü yapmıştır. Bunun yanı sıra edit ettiği, *A Cultural Introduction to Philosophy from Antiquity to Descartes* (1985) adlı kitap felsefe çevrelerinden geniş alaka görmüştür.

I

McDermott, fikirlerinde "tecrübeyi" temel alır ve Peirce'un ifadesiyle 'tecrübe tek öğretmenimizdir' der.⁶ Ona göre tecrübe "bizim yaptığımız ve bize yapılandan daha fazla olmayan bunun yanı sıra bu yaptıklarımızda onları önceleyen tarzıdır".⁷ O, araştırmalarının amacının *tecrübenin* doku ve önemini araştırmak ve ıslah etmek olduğunu beyan eder. Ona göre tecrübeye felsefi fikirlerin serimlenmesi, felsefecilerin aktüel bir görevidir.⁸ Onun araştırdığı *temel* tecrübe ise Amerikan felsefi geleneğidir. Zira bu gelenek,

⁴ Society for Advanced of American Philosophy (SAAP), 12-13 Eylül 2001'de, Carbondale/İllinois'de McDermott'un 70. doğum gününü kutlamak amacıyla "McDermott'un Felsefesini Keşfetmek" adı altında 2 gün süren bir konferans tertipledi. Bu toplantıya katılan çok sayıda eski ve yeni bir çok meslektaş, öğrencileri ve arkadaşları McDermott'un başta hümanizmi olmak üzere, fikirlerinden ve Amerikan felsefesine katkılarında övgüyle bahsettiler. Ona duyulan sevgi ve saygı sanırım başka Amerikan felsefecilerini kısıktırarak düzeydeydi. Kanaatimce bunun nedeni, engin bilgisinin yanı sıra babacan, mütevazı ve derin şahsiyeti, toplayıcı kişiliği ve öğrencilerine verdiği değerdir.

⁵ Yayınlarının uzun ve ayrıntılı listesi James Campbell ve Richard E. Hart tarafından *The Writings of John J. McDermott* adlı kitapçıkta toplanmıştır. McDermott, 4 kitap, 7 edisyon ve 150 inin üzerinde makale, giriş, önsöz ve değerlendirme yazmıştır.

⁶ J. McDermott, *The Culture of Experience*, New York, 1976, s. 17

⁷ *The Culture of Experience*, s. ix.

⁸ *The Culture of Experience*, "Önsöz, John E. Smith", s. xviii.

onun için insan hayatındaki eylemleri yorumlayıcı bir mihenk taşıdır.⁹ O, bu araştırmalarla “biz ve diğerleri durumumuz ve durumumuz hakkında ne hissediyoruz” düşüncesini açmılayan bir tür “estetik duyarlılık” geliştirmeye girişir.¹⁰ Dewey’ci bir perspektif olan estetik duyarlılık, gerçekte sanatla alakalı değil, tanımından da anlaşılacağı üzere, tecrübemizin değerlendirilmesine dayanır. Bu değerlendirme, mahrumiyet, kutlama, yabancılaşma, baskı, doğal nostalji, doğal uzam, doğal zaman, şehir mekanı, şehir zamanı ve teknolojik ürünler gibi temaları ve çeşitlerini içerir. Ona göre, estetik duyarlılığın geliştirilmesi, sosyal ve politik değişimle ilgili stratejiler geliştirme ve onlara uyum sağlama açısından gereklidir. Bu bir bakıma, yeni bir kültürel pedagojinin yönüne, yani şahsi beklenti, duyarlılık ve değerlendirmelerimizin yeni ortak kaynağına işaret eder. Zira ona göre gerçek kültür, sempati ve hayranlıklarla yaşar; nefret ve hor görme ile değil ve gerçek kültür, tüm yanlış ambalajların altındaki insan özünü ifşa eder. Bununla beraber o, insan hayatındaki gizli karmaşıklığa işaret ederek, geliştireceğimiz duyarlılığın William James’in ifadesiyle, müphemliğe döneceğini (reinstatement of vague) ifade eder.¹¹

McDermott, yazılarında profesyonel jargonu ve felsefe evinin terimlerini –gerek-medikçe- kullanmaktan kaçınırken, dilin içerdiği kesinlik, metafor ve teknik detayları birer alet gibi ele almanın gerekliliğini vurgular. Bununla beraber onun araştırmalarında özellikle belirttiği iki unsur yönteminin anlaşılmasında ipucu mahiyetindedir. Bunlardan ilki, yorumlarında cinsiyet ayrımını önemsememesi, referanslarını *insan durumuna* dayandırmasıdır. O, bu konuda hassasiyetini gösterirken dilin bu ayrımı çözebilecek uygunlukta olmadığını da beyan eder. İkinci unsur, şahsi anekdot ve farklı şahsi görüşleri hariç çalışmalarında “biz” zamirini kullanmasıdır. Bu karar, tevazudan değil mevcut mirasın yansıması ve bilgeliliğin sonucudur. Ona göre, herkes birbirinden bir şeyler öğrenir, dolayısıyla toplum zihnî tecrübemizin temelindedir.¹²

Bunlara ilaveten McDermott, yaklaşım ve alanının disiplinler arası olduğunu beyan eder. O, son yıllarda araştırma ve müfredatların alanlarının iyice daraltıldığını, disiplinler arası çalışmanın neredeyse unutulduğundan şikayet eder. Ona göre disiplinler arası çalışmaların özü öncelikle akademik disiplinler cenahından gelmez. Aksine problemlerin ortaya koyulmasında yeni bir dönüm noktasına ihtiyacımız vardır. O, bir taraftan akademik disiplinler kendi yöntemlerini korumaları gerektiğini diğer taraftan da şahsi ve kolektif tecrübemizden kaynaklanan araştırma sahaları ile yöntem ve problemleri içeren yaratıcı ve önemli ilaveler yapmamız gerektiğini vurgular. Sözgelimi, siyah ırk araştır-

⁹ McDermott, ilkin Amerikan *hayat formunun* geleceğe bir paradigma olabileceğine, ikinci olarak ta bu *hayat formunun* felsefi bir tarz olarak eklemelenemeyeceğini ileri sürerek Amerikan kültürünü kendisi için mihenk taşı kabul eder. Geniş bilgi için bkz. John McDermott, *Streams of Experience*, The University of Massachusetts Press, 1986, s. 68-70.

¹⁰ *The Culture of Experience*, s. xiii.

¹¹ *The Culture of Experience*, s. xiii.

¹² *The Culture of Experience*, s. xi.

maları, medeniyet(ler) araştırmaları, kadın araştırmaları ve ekoloji çalışmaları gibi... McDermott'a göre filozofların bu bağlamda, disiplinlerine ait yeni yöntemleri, anlamları ve dil(ler)i geliştirmeleri gerekir. Bununla beraber o, filozofların felsefi problemler olarak yapılandırılan ve nitelenen problemlere kendilerini hapsedmemeleri gerektiğini de ifade eder. Zira McDermott'a göre *insan durumu* bizzatıhi problematiktir ve bu yüzden teknik kaynağı nasıl olursa olsun o, felsefi bilgelikle derinden alakalıdır. Dahası disiplinler arası yaklaşımı benimseyen filozoflar, problemlerin mevcut çeşitlerinin ötesine giderek değil onlar üzerinde yoğunlaşarak, ürünlerinde onları yakalayarak meseleleri ele almalıdır.¹³

McDermott'a göre tüm tecrübe ve kültür, aslında "tecrübenin tecrübesi" dir. O, tecrübenin anlaşılmasının, onun -izleri sürülerek- dönüm veya başlangıç noktalarının tespit edilmesiyle alakalı olduğuna inanır. Zira meseleleri dondurup, belli bir zaman diliminde ele alan ve bu tecrübeleri sarmalayan dilin problemlerini göz ardı eden "*kötü zihincilik*" ona göre tecrübenin anlaşılmasında işlev görmez. Bu yüzden McDermott, genel olarak Amerikan düşüncesinin "klasik" veya "altın dönemi" olarak adlandırılan Peirce, James, Dewey, Mead, Royce ve Santayana'nın çalışmalarına odaklansa da¹⁴ kendini bu dönemle sınırlamaz, bu dönemi oluşturan tecrübeyi de inceler. Nitekim o, 1959'da "Experience is Pedagogical: The Genesis and Essence of the American Nineteenth Century Notion of Experience" adlı doktora tezinde şunları söyler:

Amerika düşüncesindeki tecrübe kavramının gelişimi, üç seviyede tahlil edilebilir. İlki, Amerikanın on yedinci, on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyılın ilk dönemini yansıtan 'tecrübenin tecrübesi'...Bâkir topraklarda ortaya çıkan bir kültür ve ulusun doğumu daha sonraki Amerikan mizacının anlaşılmasında asli unsurdur.

Tahlilin ikinci seviyesi, Amerika'nın kendi tarih ve kültürel tavrının gelişmesinde (Amerikan) öz bilinç tecrübesiyle ilgilidir. Sözgelimi Frederick Jackson Turner, ilk göç

¹³ *The Culture of Experience*, s. xi-xii.

¹⁴ Amerikan düşüncesi genel olarak şöyle sınıflandırılmaktadır:

a) Sivil savaş öncesi, b) Sivil savaş sonrası veya

a) İlk Amerikan felsefesi

1-Koloni Dönemi: Püritenlik ve 19. yy İdealizmi (Jonaton Edwards, Samuel Johnson...),

2-Amerikan Aydınlanması (Thomas Jefferson Thomas Paine, Samuel Adams...),

3-Transandantalizm ve Romantik Dünya görüşü (Ralp W. Emerson, Henry D. Thoreau...),

b) Amerikan Felsefesinin altın çağı (Pragmatizm; Peirce, James, Dewey, Mead, Idealizm; Josiah Royce,

Realizm and Natüralizm; G. Santayana, Süreç felsefesi; Whitehead, Naturalizm;R. W. Sellars, S Hook)

Bkz. John Ryder, *Interpreting America*, Vanderbilt University Press, 1999; Guy W. Stroh, *American*

Philosophy, New York, 1968. 1930'lardan sonraki sınıflandırmalar konusunda genellemeler henüz

oluşmamıştır. Bu konuyla ilgili J. Campbell ve Bruce Kuklick farklı değerlendirmelerde bulunmaktadır.

Sözgelimi Kuklick 1912'den sonraki dönemi Profesyonel Felsefe başlığı altında a)Profesyonel Realizm

(Wilfird Sellar) b) Avrupa Etkisi (Carnap'tan Herbert Marcuse'a kadar) c) Harvard ve Oxford Dönemi

(Nelson Goodman'dan W. V. Quine kadar) d) Profesyonel felsefenin Sıkıntısı (T. Kuhn'dan R. Rorty'ye

kadar) Bruce Kuklick, *A History of Philosophy in America*, Oxford, 2001.

edenlerin Amerikan bağlamındaki yeniliğini onaylamış ve onların Amerikan demokrasisi ile kültürünün gelişmesindeki önemine dikkat çekmiştir.

Tahlilin üçüncü seviyesi, on dokuzuncu yüzyıl Amerika'sında öne çıkan tecrübe kavramının felsefi yorumu ile ilgilidir.¹⁵

McDermott, Amerika'nın on altıncı yüzyıl Avrupa'sının yeniden yapılandırıcı tecrübelerinin üzerinde ve ona karşı geliştiğini ileri sürer.¹⁶ O, Amerikanın 1492'de keşfedilmediğini, 1507'de *Cosmographie Introductio* adlı kitapta Waldseemüller haritası olarak bilinen dünya haritasının yayımlanmasıyla keşfedildiğini, bu haritanın yeryüzünün ana kıtaları olarak bilinen Avrupa, Asya ve Afrika'ya dördüncüsünü eklediğini beyan eder. Ona göre Avrupa bilincinde yeni dünya olarak kabul edilen Amerika, on altıncı yüzyılın dini, felsefi, kültürel devrimleriyle şekillenmiştir.¹⁷ O, bu bağlamda Santayana'nın şu sözlerini aktarır:

Bu topraklar Kızılderililerle -onların ifadeleriyle, efendilerle- savaşarak ele geçirilmiştir. Ülke yeni, fakat ırk yaşlı, saf ve vakur hatıralarla doluydu. Ülke, yeni şişede ki eski şarap gibiydi ve Amerika canlı bir felsefeyi, insanın kaderi hakkında farklı dünya görüşünü ve belli kanaatlere sahip olmak için mevcut Üniversite ve akademik felsefe bölümlerini beklemek zorunda değildi.¹⁸

McDermott'a göre on yedinci yüzyıl Amerika'sının karakteri olan bu "ilkelliğin yansımalarının" dallanıp budaklanması ile ilk yerleşenlerin karşılaştıkları tecrübeler, radikal olarak farklı bir tasavvur ile gerçek dünyanın bir sistem olarak anlaşılmasına yardım edecek tecrübi bir mizaç olarak düşünülebilir. Ona göre bu tecrübe bağlamının zamanın kaynağı olarak görülmesi belki de sorunların üstesinden gelmede tecrübe kavramının yol göstericiliğine işaret eder. Bu durum, miras alınan bilgeliğin üstünde ve ötesindedir. Bu yüzden on yedinci yüzyıl Amerika'sı, yerleşenlerin yansıttığı gelenek ile Yeni Dünyanın tecrübede keşfettiği "nasıl olmalı" sorusu arasında cereyan eden kültürel "tecrübenin tecrübesi" zemininde yükselir.¹⁹

McDermott'a göre Amerikan tecrübesi, yapı, nizam, birlik yerine süreç ve çokluk metaforlarıyla gelişmiştir. Bu iddia, "yepyeni" karşısında "tamamıyla eski" geleneksel tartışmasına dönüşmemelidir; benzerlikler mevcuttur ancak bir bütün olarak yepyeni bir insan durumu mevcuttur.²⁰ Bu tecrübedeki yeniliklerden ilki, Amerika'nın yerleştiği ye-

¹⁵ John McDermott, "Experience is Pedagogical: the Genesis and Essence of the American Nineteenth Century Notion of Experience" Doktora tezi, Fordham University, 1959, s. 4-9.

¹⁶ William J. Gavin, "The Locality is the Only Universal: John J. McDermott On American Culture and Experience, 12-13 Ekim 2001 Exploring of McDermott's Philosophy" konferansında sunulan tebliğ, s. 3; *The Culture of Experience*, s. 2-4.

¹⁷ *The Culture of Experience*, s. 2.

¹⁸ *The Culture of Experience*, s. 2.

¹⁹ *The Culture of Experience*, s. 3.

²⁰ McDermott, Amerikan kültürünü analizlerinde daima kendisinin kültürel bir şovenist veya aşırı milliyetçi (jingoist) olmadığını ifade eder. O, bu gerçeği Amerikan kültürünün süper ve orijinal bir kültür olmadığını sözleriyle de teyit eder. Bkz. *Streams of Experience*, s. 64.

rin farklılığıdır. İkincisi ise çağdaş ve gelecek durumların analiz edileceği yeni durumlardır. McDermott'a göre teoriler bu yeni durumlarda işlememiş, bunun yerine bağlamlar yeni ölçütler olarak inşa edilmiş, yeni durumların zenginliği yeni kaynaklar ve yeni değerlendirme olanaklarını oluşturmuştur. Ona göre teorik ve ilkel yapılar arasındaki geçişler yerleşenler için tecrübeye yönlendirilebilir (malleable) bir çevre, durum kazandırmıştır.

McDermott'a göre Yeni dünyanın en verimli yeniliği, iklimi, türünü, mineralleri değil, araştırma modundaki değişim, diğer bir deyişle yeni bilgi anlayışıdır.²¹ Ona göre her nesil tecrübeyi kullanarak kendi durumları ve olaylarıyla ilgili bir dil geliştirirler. Fakat sadece Amerikan felsefesi tecrübenin anlamındaki değişimi başarmıştır. Amerikan bilincindeki gelişme "tecrübenin tecrübesinden" "tecrübe" kavramına ve nihayetinde Dewey'de kültürel ve felsefi bakış açısı olan "tecrübe yöntemine" dönüşmüştür. Ortaya çıkan felsefe, imkanların her yerde, yeniliğin tabiatta genel olarak yayıldığı umulmayan (unexpected) bir felsefedir. Bu felsefede ne özel bilenler sınıfı ne de Amerika'nın aşkı için doğrular vardır. Tecrübe, her yerde herkes için mevcut; tüm fikirler pazarlara çıkmıştır. Olması gereken ile olan arasında keskin ayırım yoktur ve eylem için farz edilen nedenler eylemlerin kendisinden daha az önemli değildir. McDermott bu felsefeyle, büyüme ve yayılma ile özdeşleştirilen gelişmenin apaçık olarak görüldüğünü, öğrenme ve eylemin Amerikanın yenilikten kaçamayacağı bir şey haline dönüştüğünü iddia eder.

McDermott, Amerikalıların tecrübelerini nasıl sürdürdükleri ile onları felsefede nasıl teorize ettikleri arasındaki ilişkinin görülmesinin önemine dikkat çeker. O, Amerikan felsefesi ile on altıncı yüzyıldaki üç devrimin ilişkisini analiz eder. Bu devrimlerden ilki, yukarıda da geçtiği üzere 1507 harita devrimidir. McDermott'a göre Amerikanın haritaya dahil edilmesi ona gerçekliğini vermiştir. Bu tarihten sonra dünya terimi bile belirli, farz edilen yer değil, keşfettiğimiz bir kozmik mesele olmuştur. İkinci devrim ise, Protestan devrimidir. Ona göre bu devrim, İncilin tek bir yorumunun olmayacağı anlamına gelir ve bu hareket, karışıklık ve olumlu anlamda müphemlik üretir. Püritenliğin yaratıcı kesinsizliği, yeni sahalara yönelir, bulacağından daha fazla getireceğiyle ilgilenir.²² Üçüncü devrim, düşünceye daha geniş bir bağlam kazandıran Kopernik devrimidir. Aristotelesçi/Batlamyuscu kainat, bilindiği gibi kendine yeten ve devirli idi. Bu görüş yıkıldığında yeryüzü gezegen olmuştur.

Amerikan felsefesi bu devrimlerle sapmayı ve iyimser görüşü değil eşsiz bir alternatifini sembolize etmiştir. Bu üç paradigmaya Avrupa düşüncesinden farklı olarak cevaplar üreten Amerikan düşüncesi, ürettiği meseleleri radikal olarak insanileştirme noktasıyla, kainatın anlamını keşfetme seviyesini değiştirmiştir. McDermott *bu konuda* objek-

²¹ *The Culture of Experience*, s. 5-6;9.

²² *The Culture of Experience*, s. 104; William J. Gavin, "The Locality is the Only Universal: John J. McDermott On American Culture and Experience, 12-13 Ekim 2001 Exploring of McDermott's Philosophy" konferansında sunulan tebliğ, s. 6.

tif ve kesinliğin yanlış ve hayal olabileceği iddialarının tehlikesinin farkındadır. Ona göre bir kültür sadece kendisi iç yapısını oluşturur ve bu yapıyla problemlere cevap verir. McDermott, bu bağlamda Amerikan tecrübesinin vere(bile)ceği cevapların gelişmenin en yüksek seviyede gerçekleşmesi için sağlam bir çerçeve olduğunu söyler. Ona göre Amerikanın on yedinci yüzyıl felsefesi, zihnilüğün kaynağı olarak zamanın önceliğini açık olarak söyleyen, modası geçmiş doktrinlere karşı Ruhun kendisini nasıl tezahür ettirdiğini gösteren bir eskatoloji geliştirebilir. Teori ötesi bir seviyede McDermott, Amerikan kültürünün kullanılacak bir model olarak yeni yüzyıla bir şeyler sunduğunu ileri sürer. Ona göre Yunan kültürü nasıl Avrupa kültürünü oluşturmada keskin rol oynayan felsefi metaforların aleti idiye Amerikan kültürü de yeni jeo-politik insanın oluşmasında felsefi bir metafor olabilir.²³

McDermott'a göre Amerikanın on yedinci yüzyıl felsefesi tam anlamıyla bir felsefe olmasa da bu tecrübe, temelde yeniliğe dönüşen bir durumun kolektif tecrübesine acele ve hazır cevaptır. Bu tecrübe bağlamın önemi, ikinci dünya savaşında egzistansiyalizm ile ortaya çıkan "tecrübe üzerine düşünme" problemiyle paralellik teşkil eder. Tecrübe üzerine düşünme onu yeniden ele alma değerlendirme, yeni durumlara adapte etme uğraşısıdır. McDermott burada çok önemli bir olgunun gözden kaçırılmaması gerektiğine işaret eder. Bu olgu, Amerikan felsefesinin "altın çağına" nostaljik olarak geri dönmenin mümkün olmadığıdır.²⁴ Ona göre tecrübe, yeni bağlama atfedildiğinde pozitif bir değere sahiptir. Bunun dışında tecrübeyi bağlamların dışına çıkarmak sorunlar üretir. McDermott bu noktada yapı çağındaki Amerikan halkının sembolik boyutu mu temsil ettiğini ya da onların harici meşaleler mi? olduğu sorusunu sorar. Bu soru, kesin olmayan kainatta aslı sorunsalın yeniden ifade edilmesini ortaya çıkarır: "Amerika bağlamı, tarihi kaderin antropomorfik görüşü ile açık kainat doktrini, yani insanın çevresini insanileştirmenin sembolleştirilmesini mi veya insan hayatının belli başlı boyutlarında canlı kendini aldatan *poliannacı* bir dünya görüşünü mü temsil eder? McDermott, bu dilemmaya "ilkelliğin yansıması" veya "tecrübenin tecrübesi" olarak adlandırdığı Amerika'da gelişen bilgiyi -kültür epistemolojini- yeni bir tavır ile desteklemeyi ve korumayı önerir.²⁵

McDermott'a göre kültür epistemolojisi, "ne olmalı"nın kavramsal sezinlemesi üzerinde tecrübe veya teorik yapılar ile ilkel yapılar arasında uzun ilişki serisi için bir seviye nasıl oluşturulacağı meselesidir. Bu ise çevrenin tesirinin önemi meselesidir. Ona göre çevrenin tesiri, Amerikan mizacının karakteristik görünümü olmuştur. Sözgelimi tipik Amerikan felsefi ürünü olarak kabul eden Pragmatizm, düşünce üzerinde tecrübenin üstünlüğünü onaylayan kökleşmiş tavrın solmuş bir yansımasıdır. O, tecrübenin tecrübe-

²³ J. McDermott, *The American Angle of Vision- I*, Cross Currents, 15 Fall 1965, s. 86; *The Culture of Experience*, s. 9-10.

²⁴ *The American Angle of Vision- II*, s. 434.

²⁵ *The American Angle of Vision- II*, s. 436-437.

sinde tabiat ve zamanın yeni anlamlar kazandığını ileri sürer. Bu tecrübeye tabiat, temelde uzam olarak ve konu olarak ta kısmen insan oğlunun ürünü olarak görülür. Zaman ise tekrar eden ve devirli durumun bir ölçümü değil bir tercih olarak görülür.²⁶

McDermott'a göre meseledeki ana nokta kültürde derin olarak içerilmiş yansiyıcı (reflective) ilkelik sorunudur. Bu meselede Batı kültürü kendi söylem modunda olayların diline teorik cevaplardan oluşan bir tavır sergilemiştir. Amerikan geleneği ise geniş coğrafi, politik ve manevi ayaklanmalar ile karakterize edilen değişen bir sahne ile karşılaşmıştır. Bu dönüm noktaları kültürün devamını inşa eder, anlamının temel ve hatta ilkel kategorilerine uygun düşer. Yansiyıcı tecrübenin anlamı, böyle bir dönüşümün kültürün gönüllülüğünde temeldir.²⁷

McDermott, 'tecrübenin tecrübesinin' 'tecrübe' kavramını geliştirdiğine inanır. Bu durumun aksi olarak o, tecrübenin tecrübesinden tecrübenin "eklemine" hareket eden kayma mesafesi hakkında da endişelenir. Zira mesele bu eklem kültürün zenginliği destekleyici zenginlik ve vasıta olup-olmamasıdır. Bu noktada McDermott, bizim, felsefenin kendine yeten olamadığını ve yansımının tecrübenin daha geniş bağlamında yerleştiğini bilmemiz gerektiğini ifade eder. Burada sorunsal, kaçınılmaz olarak iyi ya varlığın dilinin asli rolü ya da Dewey'in dediği gibi felsefenin somutlaşması meselesidir. Dewey şöyle der: "Felsefe, filozofların problemleri ile ilgili bir alet ve insanın problemlerini zenginleştirmede yöntem olmayı kestiğinde kendisini yeniler."²⁸

McDermott'a göre deneysel olarak gergin tecrübe, keskin olamayan tecrübeye karşıdır. Bunun yansımaları ise sosyolojik çevre olarak tecrübenin her dönemdeki felsefi düşünce üzerinde koz oluşudur.²⁹ Mesele bu noktada sosyolojik çevre adına tecrübeyi bir kesinliğin yerine koyma veya diğeriyle değiştirme riskidir. Başka şekilde ifade edersek 'tecrübenin tecrübesi' eklenir mi? W. J. Gavin, bu noktada McDermott'un en sevdiği filozoflardan biri olan W. James'in "saf tecrübe" hakkındaki görüşlerini ödünc aldığını beyan eder.³⁰ McDermott, James'in 'saf tecrübe dil sahnesine girdikten sonra onu tekrar ele geçirmek zordur'³¹ görüşüne katılır. Tabii ki bu durum McDermott'u araştırmalarından alıkoymaz.

McDermott, kültürün temel öğreniminden analiz yöntemini ayırmanın iki tehlikesine dikkat çeker.³² Bunlardan ilki, analizün aynı terminolojiyi hem eleştiride hem de tas-

²⁶ *The Culture of Experience*, s. 205-215.

²⁷ *The American Angle of Vision- II*, s. 441.

²⁸ John Dewey, *The Need for Recovery of Philosophy* 1917, *The Middle Works of John Dewey*, 10. cilt ed. Jo Ann Boydson, (Carbondale:Southern Illinois U. P., 1985), s. 46.

²⁹ *The American Angle of Vision- II*, s. 453.

³⁰ William J. Gavin, "The Locality is the Only Universal: John J. McDermott On American Culture and Experience", s. 13.

³¹ William James, *A Pluralistic Universe*, ed. F. Burkhardt, 1977, Harvard, 131-132.

³² William J. Gavin, "The Locality is the Only Universal: John J. McDermott On American Culture and Experience", s. 13.

virde kullanarak öz yaşamının dilini yakalayamamasıdır. Analiz, ancak daha geniş kültürlerle ilişkiye girerek tecrit edilir. İkinci tehlike düşünce ve eylem arasında böylesi bir ayrımın tecrübenin yeniden yapılanmasını tehlikeye sokmasıdır. McDermott, *The American Angle of Vision- II* da Püritenlerden Dewey'e kadar düşünce ve eylem arasında bir arada görme çabalarının ortaya konulduğunu beyan eder.³³ McDermott, kişinin kendi tecrübesinin Amerikan tecrübesinde ilk örnek olarak kullanılmasına dikkat çekerek bu duruma tabiatta yansıyan güçlü bir delil getirir. Ona göre ikinci büyük tehlike oldukça açıktır; bağlam sorunu. O, bağlamın önemini bize tekrar hatırlatarak radikal anlamda bağlamın nasıl ve ne zaman değiştiğine dikkat çeker. McDermott, bize üç bağlam önerir; kır, şehir, global bağlam.

McDermott, ulusal kültür hakkında yapılacak genellemelerin bir kaçı dışında genelde noksan ve hatalı olacağını beyan eder. Ona göre algılayanın yargıları her ne kadar yaratıcı olsa da çoğu kez dardır. Bu durum, Amerika'nın karmaşık ve geniş kültürü için özellikle doğru bir yorumdur. Bununla beraber kültürler çoğunlukla bu genellemelerle yaşarlar zira bu genellemeler tarihin akışını yansıtan imajların oluşturduğu eklentilerdir. Bir çok durumda genellemelerin kaynağındaki olgu yetersiz olsa da genellenenin gücü tecrübe desteği sağlar. O, bu olgunun bir çok yazar tarafından farkına varıldığını ifade eder.³⁴

McDermott, ilk yerleşenlerin bağlamının kültürü anlamada önemli olduğunu ve bu bağlamın iki temel önemli yolda değiştiğini beyan eder. O, kır bağlamının bir çok metodolojik probleme rağmen şehirleştiğini ve global olduğunu iddia eder.³⁵ McDermott'a göre Amerika şehir insanı, tabiat tarafından ifsat (upset) edilmiştir. Şehir insanının bilincinin derinliklerinde doğa metaforları, beklentileri ve nostalji akıp gitmektedir. Çağdaş Amerika için bu durumun içerimi önemlidir. İlk bu içerim Amerikan hayatını karakterize eden dramatik ve zorunlu doğa çatışmalarını anlamayı zorunlu kılar. İkincisi, mevcut şehir bağlamımızın gücü ve sınırlarını teşhis etmede çoğu kez başarısız oluşumuzu gösterir. Zira bu bağlam tabiatın rolünü anlamayı gerektirir. McDermott'a göre Amerikan kültüründe doğanın temel anlamı, bu anlamın zaman anlayışı için önemi ve kurumsal dönüşümler için ilgili imkanları ortaya koyul(a)mamıştır. Eğer bu konulara yoğunlaşırsa mevcut şehir zorluklarını aşmada doğanın güçlü rolü hakkında bazı aydınlanmalara sahip olunabileceğini söyler.

McDermott, tabiatın anlamının felsefi boyutlarının Avrupa düşüncesinde derin köklere ve karmaşık anlamlara sahip olduğunu ancak Amerikan kültüründe bu geleneğin bir değeri olmadığını ifade eder.³⁶ Amerikan kültüründe tabiatın tecrübesinin vahşilik ile cennet arasında diyalektik bir gerilim ortaya koyar. Püritenlerin *odisus'u* bu an-

³³ *The American Angle of Vision- II*, s. 454.

³⁴ *The Culture of Experience*, s. 180.

³⁵ *The Culture of Experience*, s. 180.

³⁶ *The Culture of Experience*, s. 181.

lamda yol göstericidir. O, Püritenlerin o zamana kadar arazi (land) olarak tecrübe edilen tabiatı kültürel ve dinî hayatın³⁷ sembolik formüllendirmeleri için temel zemin olarak inşa ettiklerini ileri sürer. O, Puritan tecrübenin orijinal olduğunu ve bu hakkın kabul edilmesi gerektiğini düşünür.³⁸ McDermott'a göre bunlardan daha önemlisi arazi tecrübesinin demokratik etos için temel olduğunu ve bunun on dokuzuncu yüzyıla kadar sürdüğünü ifade eder. Ona göre bu topraklar, özgürlük için zorunlu olan insan enerjisinin yansiyıcı yönünün sezgisini ifade eder. Kısaca "bu toprakların metafizik gücü" kültürün oluşmasında ayırıcı karakterdedir.³⁹

McDermott, şehir imajının ve tecrübesinin çeşitli özelliklerini aktararak⁴⁰ kır mekanı ve zamanının şehir mekanı ve zamanından farklı olduğunu söyler. Ona göre şehir mekanı dikeydir yatay değildir, şehir mekanı boşlukta değil seçilen mekanda bulunur ve dikey mekan olarak şehir mekanı tek bir sitedeki çoğuldur. Aynı şekilde şehir zamanı ince, kır zamanı ise kaba zamandır.⁴¹ Şehir zamanı saatlidir. McDermott'a göre Amerikan insanı şehirli ve megapolitandır ve şehir onun yeni evidir. Şehir hayatı, imajların işleyişine ve sembollerin karmaşık dizgesine dayanır.⁴² Bu durumun ortaya çıkardığı her türlü suniliklerin anlamlarını araştırmamız, onları algılayışımız ve onlarla ilişkimizin yönünü gösterecektir.⁴³ Bu yüzden o, şehir yapısı ve şehir insanı arasındaki ilişkinin anlaşılmasını zenginleştirmenin zorunlu olduğunu, bu akışın sağlanması gerektiğini ileri sürer.⁴⁴

McDermott, şehir tecrübesinin California'da fiziki anlamda bittiğini, şehir tecrübesi olarak kendine döndüğünü ancak görünüm olarak California'nın Çin'i, Yeni Dünyayı, global bir dünyayı anons ettiğini beyan eder. McDermott bu bağlamda klasik felsefenin 21 yüzyıla veya global bağlama vasiyetinin ne olabileceğini ortaya koyar. Ona göre bu hediyeler: 1- İnsan durumunun olumlu ve acıklı olmayan karakteri olarak çoğulculuk, 2- Mahallilik 3- Her adımda uzanım ve ilişkilerin gerçekleşmesi, 4-Nihai anlamın olmadığı insanî durum için uzlaştırıcı veya iyileştirici imkanlarının mevcudiyetidir. Klasik Amerikan felsefesinde bu hediyeler çoğulculuk, mahallilik, hoşgörü, iyileştiricilik (meliorism), pragmatik epistemoloji ve etik, vasıtanın zorunluluğu ve nihai kurtuluş hakkında şüphe olarak takdim edilir.⁴⁵ McDermott, *Transiency and Amelioration*'da bunları 1- Çoğulculuk 2- Mahallilik, 3-İrtibatsızlık, 4- Geçicilik, 5- Yapısal olarak eskatolojisizlik olarak da ortaya koyar.⁴⁶

³⁷ *The Culture of Experience*, s. 182-184.

³⁸ *The Culture of Experience*, s. 182.

³⁹ *The Culture of Experience*, s. 184-186.

⁴⁰ *The Culture of Experience*, s. 192-199.

⁴¹ *The Culture of Experience*, s. 213.

⁴² *The Culture of Experience*, s. 214;223;199.

⁴³ *The Culture of Experience*, s. 217-218.

⁴⁴ *The Culture of Experience*, s. 199.

⁴⁵ *Streams of Experience*, s. 96.

⁴⁶ *Streams of Experience*, s. 73-74.

McDermott yeni (global) tecrübemizin daha karmaşık olacağını, en iyi stratejinin kozmik ufuklarımızı yeni düşüncelere açmak, bağlam değişmelerine dikkat etmek olacağını düşünür. McDermott, karmaşık meselelerin, sorunların ve krizlerin üstesinden gelinmesi konusunda daima Amerikan felsefesinin metinlerinin sınırları ötesine geçmeyi ve tecrübenin kaos haline geri dönmeyi dener.

McDermott'un bu noktadaki çabalarından ilki, kendisini pragmatist olarak isimlendirmemesidir. O, pragmatist terimini kendisi için kullanamayacağını zira kendisinin tecrübenin teşhisiyle (diagnosis) ilgilenen birisi olduğunu ifade ederek, Camus ile ilgili olduğu kadar Dewey ile ilgili olduğunu ifade eder. Ona göre Amerikan felsefesi "pragmatizm" terimiyle yanlış anlaşılmıştır. Oysa Amerikan felsefecileri, tecrübe filozofları yani tecrübe akışının teşhisçisi olarak anlaşılmalıdır. Zira onlar gözlerini dünyadaki hayatımızın sorunsal karakterine dikerler ve fikirlerde dolaşmaya girerler. McDermott'a göre Pragmatizm bir yöntemdir ve tek bir yöntemin sınırları içinde kalmaz. O, James'in, Royce'un, Dewey'in pragmatizminden bahsederek yöntemlerinin farklı oluşlarına dikkat çeker. Ancak o, tüm bu farklara rağmen her zaman "pragmatik netice" olduğunu ve bu neticenin daha sonraki dilsel ve kavramsal formüllendirmeleri olsa da nihai olarak tecrübeyle ilgili olduğunu ifade eder.⁴⁷ Burada o, James'in 'tecrübe gerisinde bir şekilde yöntem bırakır' düşüncesine katılır.

McDermott ikinci olarak ilişkilerin önemini vurgular. Bununla beraber o, bazen bu ilişkileri çeşitli yerlerde sorunsallaştırır. Bu yüzden "Life is in the Transitions"da James'in *yabancılaşma ilişkiye girmeyi yeteneksizleştirir* ifadesini tecrübemizde bazı detayların nasıl bozulduğunu "açlık, doyurma ve ifsat" ilişkileriyle tasvir ederek açıklar.⁴⁸ McDermott, James'in 'tecrübenin kenar ve saçaklarıyla geliştiği' görüşünü beyan ederek bir "uzvun kesilmesi ilişkisi ile bastırma ilişkisini" tecrübenin fakirleştirilmesi listesine ekler. Ona göre açlık ilişkisi burada "apriorinin yeniden bedenleşmesi" olarak tasvir edilir. Doyma ilişkisi, yeni tecrübelerini bir tabancanın tetiğini tutar gibi toplayan veya bir şeyler yiyen ama tat almayan bir insan kaderini tasvir eder. İfsat ilişkisi, tecrübeleri görsel amaçları dolayısıyla mahalli olarak fanatik olan kimseleri tasvir eder. Bastırma ilişkisi, Kafka'nın tasvir ettiği gibi babası tarafından gece eve kilitlenen kimseyi tasvir eder. Bu durumlarla McDermott, kendine tecrübedeki ilişkilerin devamlılığını gösteren bir kılavuz inşa eder. Başka bir yerde oluşan ontolojik olarak başıboş, ilintisiz karmaşık bir strateji, Peirce metafiziğini benimseyenleri dehşete düşürecek seviyede farklı olduğunu, bazen bu konularda Camus gibi düşündüğünü beyan eder.

McDermott'un üçüncü çabası, ilişkileri sorunsallaştırmak yerine onların mevcudiyet(ler)inin daima var olacağına güvenmesidir. Bu yüzden o, çeşitli yazılarında Amerikanın gelişme mitine dair inancında yaygın bir erozyon yaşıyor olsa da⁴⁹ "nektarın

⁴⁷ *Streams of Experience*, s. 105; 127-128.

⁴⁸ *The Culture of Experience*, s. 104-108.

⁴⁹ *Streams of Experience*, s. 64;67;87.

(özün) yolculukta olduğunu” bu noktada birinin James’ci “inanma iradesini” denemesi gerektiğini ileri sürer.⁵⁰ McDermott “nektarın yolculukta olduğuna” inanır ve buna inanmanın *canlı* bir tercih olduğunu okuyucusuna daima tavsiye eder.

McDermott, kendi yaşamlarımızı daimi keder, yani sonun bağlamında tecrübe etmemiz gerektiğini vurgular. O şöyle der:

Sonlunun tahribatından çekiyoruz bu gerçek insan durumundaki tüm gerçekleri bastıran ve inkar eden durumdur.⁵¹

Onun bu noktada çözümü umulmadık bir çözümdür. Çözüm, geçiciliğin ve yolculuğun kalitesini ortaya koymak ve artırmaktır. McDermott bu durumu şöyle açıklar:

Sonluluğumuzla karşılaşacağımızı reddetmek yerine senin ve benim ölümümüze dalmalıyız.⁵²

McDermott’a göre ironik olarak, ölümün kaçınılmaz haklı karakterini kabulünü reddedişimiz hayatı yaşamayı değerli kılabılır. McDermott, yolculuğun mücadelelerle süslendiğini ve bu yolculukta bizim için sadece çabalamanın var olduğunu, *diğerin* bizim işimiz olmadığını hatırlatır.

McDermott, düşüncenin ölümden ziyade yaşama merkezinde yüksel(til)mesini önerir. Ona göre başka türlü problemlerimizin çözümünde faydalı değildir. Sözelimi hayattaki her şey problem veya sorusal durumuna döndürülemez. Zira sorun ile dert arasında keskin bir ayırım vardır. İlki, uzlaşarak, uzağa atarak veya sorundaki zorluk zamanla aşınarak üstesinden gelinebilir bir durumdur. Oysa dert, farklıdır. Onun anlamı aklın bittiği bir durumdur. Böyle bir durumda her şey anlamını kaybeder. Bu noktada uğraşmak, mümkün ve manevi olarak yardım edici olsa da derdin hafiflemesine katkıda bulunamaz.

McDermott’a göre tüm bu çabaların sonucu, gerçekliğin tehlikesiyle karşı karşıya olduğumuzdur. O, açıklamanın gök kubbesi olmadığını, başka bir yere gidemeyeceğimizi ve dolayısıyla tek evrenselliğin mahallilik (locality) olduğunu ileri sürer. Evrensel tekindedir ve *nektar* yolculuktadır. Kültür ve tecrübe arasında ‘tecrübenin tecrübesi’ ve ‘tecrübenin eklemi’ olarak ortaya konulan ilişki karmaşık ve zor ilişkidir. Her eklem, en azından potansiyel olarak bir sorundur. Amerika’nın Yeni dünyaya hediyesi, kültür tarafından yaşatılan tecrübenin niteliğinin yaratıcı bir gelecek ve yaşama kabiliyeti için uygun olduğunu kanıtlamaktır. Amerikan kültürü ona göre karmaşık, çoğulcu ve geçiş-

⁵⁰ *Streams of Experience*, s. 91.

⁵¹ *Streams of Experience*, s. 157;164.

⁵² *Streams of Experience*, s. 95.

li yapısıyla yeni zenginliklere yol açabilir. Bu görev, yeni tehlike ve zorluklara giriş olsa da denenmeye değerdir.

II

McDermott'un Amerikan felsefesi tarihini yorumu, yukarıda aktarmaya çalıştığımız tecrübe anlayışı ekseninde gelişir. O, bu konuyu çeşitli yazılarında ele alır. Norman S. Grabo *Streams of Experience*' in "Önsöz"ünde kitaptaki on beş makalenin sistematik görünmese de McDermott'un klasik Amerikan felsefesini/tecrübesini nasıl yorumladığını yansıtan bir düzende olduğunu ve okuyucuya doğru bir yön göstereceğini ileri sürer.⁵³ Grabo'ya göre McDermott bu yorumlarıyla geçmiş ile geleceği birbirine bağlayan sağlam bir köprü kurmaya girişir. McDermott, *Streams of Experience*'in "Giriş"inde şimdiden, şimdi ile geçmişini değerlendirmenin yeni imkanlar ortaya koyacağını, geçmişini anlamının canlı bir boyut kazandıracağını ifade eder.⁵⁴

McDermott'a göre felsefe tarihi paradigmatik dönüşümler sahnesidir. O, Batı düşüncesi tarihinde paradigmatik dönüşümler oluşturan Plato, Augustine, Descartes, Kant, Marx, Nietzsche ve W. James'in dramatik öneme sahip olduğunu, bu düşünürlerin insan zihnine yeni durumlar tanıttığını ve yeni arayışların devam edeceğini, nihai sonuçların erişimimizin ötesinde olduğunu ifade eder. Ona göre kurtuluşu beklememeliyiz zira garanti edilmiş insan geleceği bir hayal ve yanılsamadır. Bu yüzden o, yorulmayan, eski problemlerinden vazgeçmeyen aksine yenilerini ilave eden, kültürel olarak ölümsüz olan felsefenin sorgulamasına,⁵⁵ alternatif getirmesine⁵⁶ veya hiç bir şeyden korkmayan tavrına sarılmanın en kutsal çaba olduğunu söyler.⁵⁷

McDermott, felsefe tarihi içinde Amerikan felsefenin/tecrübenin ana boyutlarını araştırır ve onlar hakkında yazılar yazar. Onun araştırdığı temel tecrübe, Amerikan felsefi geleneği McDermott için insan hayatındaki eylemleri yorumlayıcı bir mihenk taşıdır. Bu mihenk taşı ona göre hayatı anlamının, gelişmenin, ilerlemenin yoludur. McDermott, bir bütün olarak Amerikan felsefesi tarihiyle ilgilense de dikkatini ve yoğunluğunu klasik döneme verir. Zira o, klasik dönemde olağanüstü bir şey olduğuna inanır. Bu dönem çok renkli bir mozaiği temsil eder. Amerikan sahnesinde yansıyan bu görüşler, aralarında farklılıklar olsa da çoğu kez eleştirel fakat ayırt edici biçimde çoğulcu, iyileştirici ve dünyevîdir.⁵⁸ O, bu felsefeyi hem Amerikan kültürü olarak anlar hem de Amerikan felsefesinin zemini olarak yorumlar.

McDermott, Amerikan felsefe tarihine Pürüten tecrübesini derinden analiz ederek

⁵³ *Streams of Experience*, s. ix.

⁵⁴ *Streams of Experience*, s. xvi-xvii.

⁵⁵ Sokrates'in "Sorgulanmayan hayat yaşamaya değer." ifadesi.

⁵⁶ *The Letter of William James*, ed. Henry James, Boston, 1920, c I, s. 190. James'in "Felsefe daima alternatif görme alışkanlığıdır" ifadesi.

⁵⁷ *Streams of Experience*, s. 4.

⁵⁸ John E. Smith. *The Spirit of American Philosophy*, New York, 1963 de bu felsefenin özelliklerini genel olarak özetler. Bkz s.187-214.

başlar. O, Püriten doktrininin Puritan yaşantısını ortaya koyduğunu vurgular. Ona göre *Püriten doktrini*, onların olayları nasıl yorumladıklarını, uğraşlarıyla tecrübeleriyle nasıl meydan okuduklarını ve yeni dünyada varlıklarının ne anlama geldiğini içerir. McDermott, Püritenlerin yüreklerindeki araştırmaya derin ve özel ilgilerinin karşılaştıkları tecrübeleri nasıl yorumladıklarıyla ilgili bir yöntem oluşturduğunu ve bu yöntemin Amerikan ruhunda kalıcı tortu bıraktığını söyler. Sözgelimi Püritenlerin arazi tecrübelerinin kültürel ve dini hayatın sembolik formüllendirmelerine derin katkıları bunun en belirgin örneğidir. Püritenlerin Amerika'yı Yeni Kudüs olarak kabul etmeleri, eğer Tanrı gelirse bu topraklara geleceğini ve kendisini tabiatın ritmi olarak göstereceğine inanmaları, Mormonların ülke hakkındaki beklentileri, arazinin dini yorumu McDermott'a göre geleneğin dini ve ahlaki zemin üzerinde şekillendiğini ortaya koyar. O, arazi tecrübesinin demokratik etos için temel teşkil ettiğini, Jefferson ile bu tecrübenin on dokuzuncu yüzyıl Amerikan politikasına derin bir nitelik kazandırdığını söyler.⁵⁹

McDermott, Amerikan felsefesi tarihinde B. Franklin'in ve arkadaşlarının yaşamlarında yeni keşifler gerçekleştirdiğini ve bu yaşamların felsefi olarak anlamlı yaşamlar olduğunu beyan eder. O, bu yaşamların her birinin Amerikan kültürünün pragmatik özünü; sonlu, geçişli, yumuşak huylu karakteri, sorunları tecrübe zemininde çözme isteklerini temsil ettiğini söyler.

McDermott, Amerikan felsefe geleneğini her hangi bir dar pragmatik anlamda anlamayı önermez. Ona göre, Amerikan felsefe tarihi, pragmatizm tarihi değildir ve doğrunun nasıl işleyeceği problemine indirgenemez. Bu geleneğin çözüm yöntemi sorunları en geniş yelpaze içinde ele almaktır. McDermott, sorunların dar ve indirgeyici yorumunun Amerikan felsefesinde olmadığını, aksine Avrupa düşüncesinde olduğunu ileri sürer. O, burada Avrupalı düşünürlerin uzun zaman Amerikan felsefesine tenezzül etmeyişi eleştirir. Ona göre bu durumun nedeni Amerikan entelektüellerinin eyleme aşırı önem vermeleri, Emerson'un uyarılarını dikkate almayı geçmiş hikmet yerine yeni hikmete önem vermeleridir. McDermott, Amerikan felsefesinin klasik öncesi dönemini araştıranların bilgi ve metodoloji problemleriyle uğraşmasının Amerikan düşünce ve toplumunun oluşmasında güçlü rol oynayan psikoloji, din, metafizik estetik ve eğitim gibi entellektüel meseleleri ihmal ettirdiğine dikkat çeker. Ona göre bu durum, Amerikan felsefesinin sadece pragmatizmle özdeşleştirilmesine sebep olmuştur. Oysa McDermott'a göre pragmatizm, bir felsefeden ziyade bir yöntemdir. Pragmatizm, her yönüyle felsefi bir sisteme niyetlenmemiş, sadece temsilcilerinin iddialarını açıklamada bir yol olarak tasarlanmıştır. Bu yüzden o, kendisini pragmatist olarak adlandırmaz ama çalışmaları son derece pragmatiktir.⁶⁰

J. Campbell, McDermott'un Amerikan felsefe tarihine dair yazılarında iki metodo-

⁵⁹ *The Culture of Experience*, s. 184

⁶⁰ James Campbell, *The Pragmatic Scholar: McDermott On The History of American Philosophy*, s. 3.

lojinin hemen göze çarpacağını söyler. Bunlardan ilki, metinsel geleneğin sunulması ve açıklanması daha sonra bu fikir ve perspektiflerin çağdaş Amerikan yaşamına uygulamasıdır. McDermott amacının, Amerikan felsefe geleneğini korumaktan çok çağımızın önemli problemleriyle yüzleştirmek, tarihi vasıtaları çoğaltarak günümüz durumlarını anlamada ve çözmeye yardımcı olmalarını sağlamak olduğunu beyan eder.⁶¹

Campbell'e göre McDermott'un Amerikan felsefe tarihini serimlemesinden çıkarılacak ikinci metodolojik vurgusu, bu felsefenin sadece fikirlerin hikayesi olmadığı aynı zamanda insanların bilmesi gereken hikayesi olduğudur.⁶² O, yazılarıyla bibliyografik çalışmaların önemini göstermiştir. McDermott'a göre her büyük düşünürün, hayatı ve çalışmaları arasında tutarlı ve kronolojik aktarımlar yapılmalıdır. Zira bibliyografik düşüncelerde, hayattaki dramatik merkezlerin önemi büyüktür. Düşünürlerin hayatlarında oynadıkları rolle, eserleri arasında büyük ilişki(ler) vardır. Sözgelimi James'in yaşadığı krizler James'i anlamada, Dewey'in annesinin kurtuluş doktrini reddetmesi onun dinî ve sosyal hayata bakışıyla derinden alakalıdır.

McDermott'a göre hayattaki dramatik merkezlerin keşfi, varoluşun imkanlarına, anlamına sağlam bir zemin sağlar. O, güneşin dün diğerlerinin üzerine doğup, ışıldadığı gibi bugün de bizim üzerimize doğup, ışıldayacağını ve eğer içimizdeki potansiyelleri bilirsek, kendi tecrübemizdeki sembollerle problemlerin üstesinden gelebileceğimizi söyler. McDermott, bu düşünceler ışığında Amerikan felsefesi tarihinin en önemli şahsiyetleri Emerson, Royce, James ve Dewey'in düşüncelerine şimdinin penceresinden yorumlamağa girişir.

III

McDermott, yazılarında Ralph Waldo Emerson'un (1803-1882) düşüncelerinin önemini ve etkilerinin çeşitli çalışmalar olmasına rağmen yeterince anlamadığını ileri sürer.⁶³ Ona göre Emerson ile ilgili çalışmalar Amerikan tecrübesinin pratik veçhelerinin araştırılmasında temel temaları oluşturur. Bu yüzden o, Emerson devrimini ve mirasını araştırmanın tecrübenin anlaşılmasına sağlam bir zemin sağlayacağına inanır. Zira Emerson'un düşünceleri kendisinden sonraki bir çok filozof üzerinde kalıcı etkiler oluşturmuştur.

McDermott, Emerson'un hayat ve çalışmalarının ana temasının *imkan* olduğunu söyler. Ona göre bu imkan, iki kaynaktan beslenir. Bunlardan ilki, tabiatın sembolik zenginlikleriyle ilgili olduğunda ferdin ruhundaki gizli kuvvetlere olağanüstü güven. İkinci ise Amerikan tecrübesinin tarihinin yeni ve yaratıcı manevi enerji kaynağı olabileceğine inancı.⁶⁴ Onun mesajı, açıktır. Durumumuzun açıklığını kendi tecrübemizin imkanlarındaki sembollere aktarmalıyız. İmkanın bu durumu, varoluşun anlamının şahsî keşfi

⁶¹ *The Culture of Experience*, s. 100; *Streams of Experience*, s. 229.

⁶² *The Pragmatic Scholar: McDermott On The History of American Philosophy*, s. 4.

⁶³ *Streams of Experience*, s. 29.

⁶⁴ *Streams of Experience*, s. 30/79

için felsefi bir zemin sağlar. Emerson, kendimizi sonsuz mesaja açtığımızda bile sıradan tecrübenin ortaya çıktığını ve eğer içimizdeki potansiyelleri bilirsek, harici bir kurtuluş gereksinim duymayacağımızı söyler.

McDermott, Emerson'un hayatının yukarıdaki düşüncelere ışık tutacak yansımalarına sahip olduğunu ileri sürer. Emerson, ataları Protestan rahip olan bir ailede doğar. 1829' da Harvard'dan mezun oldu ve aynı yıl Boston'da Second Unitarian Kilisesinde papazlık görevini kabul eder. 1832'den sonra bu görevden ayrılarak konferanslar ve yazılar yazmak amacıyla çeşitli seyahatlerde bulunur. Yazıları ve konferansları ile Yeni İngiltere Aşkincılığının (Trancendentalism) lideri olur. Emerson'un hayatı tarihsel olarak bu şekilde sunulsa da McDermott'a göre onun hayatı, erken ölümler ve hastalıklar ile evindeki yangının sebep olduğu tahribat arasında akıp gitmiştir. Emerson, sekiz yaşında iken babasını, evlendikten iki yıl sonra hanımını, beş yaşında oğlu Waldo'yu kaybetmiştir. Hayatındaki diğer şahsi trajediler Emerson'un optimist olmasını engellemiştir. Bu yüzden Emerson'un yazıları durumumuzun en zengin mümkün çeşitlerine, özellikle de kötülük sorunumuza karşı bir çaba olarak okunabilir.

McDermott, Emerson'un reflektif şahsın gelişmesinde üç ana etkiden; tabiat, tarih, eylem veya tecrübeden⁶⁵ bahsettiğini söyler. Emerson, aktif hayatın üzerinde düşünse- lin geleneksel üstünlüğünü kabul etmez. O, eylemin aslı, eylemsiz insanın eksik olacağını, düşüncenin de olgunlaşmayacağını ileri sürer. Emerson'a göre yaşam, toplam bir eylemdir oysa düşünce, kısmî eylemdir.⁶⁶ Bu yüzden o, Amerikan insanına kainatla orijinal bir ilişki içinde olmaya teşvik etmiştir.

McDermott, Emerson'un genelleştirilmiş araştırma yaklaşımının, James, Dewey ve Royce'da açıkça görüldüğünü, onun James ve Dewey'in felsefelerinin merkezinde olan "radikal tecrübecilik" doktrinini öngördüğünü ifade eder. Ancak o, Emerson'un ilişkiler yorumunun James ve Dewey'inkinden farklı olduğunu da belirtir. Emerson, ilişkilerin eşyalar üzerindeki birincil önemini olumlar. Dahası, onun metaforları toplam ve nihaiden çok daimiliğin diline bağlanır. Nihayetinde Emerson, Kant ile başlayan James ve Dewey'de tekrar edilen modern faraziyeyi, yani bilinen bir şekilde bilen fonksiyondur görüşünü paylaşır.

Emerson, tabiatın tecrübede mevcut zengin sembolleri ortaya koyarak yeni imkanlara yol alacağımızı söyler. Ona göre bu ilişki açık tabiat ile aktif ruhlar arasında olabilir. Ashında her yeni ilişki, yeni bir dünyadır. Sözcüklerin yapımı, yeni dünyaların yapımıdır. İlişkilerin kuvvetlendirilmesi sözcükleri daha fazla tanımlar. Onlar ise tecrübe ettiğimiz dünyanın ürünleridir. Emerson'a göre dünya, semboliktir ve hayatın sembolik karakterini öğrenene kadar hiç bir şey öğrenemeyiz. Konuşmanın tüm kısımları metaforlardır. Bu görüşün paralelinde tabiatın tümü, insan zihninin bir metaforudur. McDermott,

⁶⁵ *Streams of Experience*, s. 30;79

⁶⁶ *Streams of Experience*, s. 32.

Emersoncu projeyi tabiatın ham verileri ile insan tasavvurunun sembolik formüllendirmeleri arasındaki diyalektiğe odaklanmış olarak okursak, Emerson'un yaygın yorumunun klasik amerikan filozofları ile doğrudan bir ilişki görebileceğimizi ileri sürer.⁶⁷ McDermott, her Amerikan filozofunun bu diyalektiği farklı bağlamlarda ama benzer şekilde ortaya koyduğunu ifade ederek, bunun örneklerini Peirce, Dewey, Royce ve W. James'in düşüncelerinde gösterir.

Bunların yanı sıra McDermott, Emerson'un kozmopolit dini öğrenimi ve demokratik mizacının Amerikan felsefesinin klasik öncesi dönemi açısından önemini vurgular. Tek bir cümleyle McDermott'un Emerson'u açıklık ve demokratik mesajın ilham ettiği felsefi ihtilalinin dramatik bir görünümüdür.

IV

McDermott, Josiah Royce'un (1855-1916) edebî, coğrafik, popüler ve teknik felsefi makaleler, teolojik araştırmalar, mantık ve matematikteki formal yazılar ve romanları ile yaratıcı çalışmalar ortaya koyduğunu ve bu çalışmalarda üslubunun son derece farklı ve sıra dışı olduğunu ifade eder. Ona göre Royce'un felsefi çalışması Amerikan felsefesinin değerlendirilmesinde hem büyük öneme hem de minnettarlığa sahiptir. McDermott, Royce'un çalışmalarında 'yabancı' veya 'germenci (teotonic)' bir şeyler olduğu iddiasını reddeder. Ona göre Royce, Avrupa romantizmine özellikle Alman idealizmine bağlanırken Amerikan tecrübesi tarafından derin ve açık bir şekilde etkilenmiştir.⁶⁸ McDermott, Royce'un felsefesini, birbirine zıt görünen fikir dalgalarının üstesinden gelmek olarak tasvir eder.

McDermott, alışıldık şekilde bu düşüncelerin arkasında yatan şahsi detaylara dalar. O, Royce'un hayatının felsefesinin anlaşılmasında bir anahtar olacağını ancak Royce'un şahsi detaylar konusunda ketum olduğunu beyan eder. Royce, California'ya ilk yerleşen evangelist bir ailede tek erkek çocuk olarak doğdu ve yetişti.⁶⁹ Avrupa-Amerika entellektüel hayatının en meşhur okullarında eğitim gördü. Bu okullar, California, Leipzig, Göttingen ve Johns Hopkins Üniversiteleri idi. Mezun olduktan sonra Berkeley Üniversitesine döndü. 1876'da W. James ile tanıştı daha sonra James'in etkisiyle 1882'de Harvard'da görev aldı ve burada otuz yılı aşkın felsefe öğretti.⁷⁰ Akademik başarısına karşın, Cambridge'deki günlerinde önemsemezlikle karşılaştı. McDermott'un deyişiyle, bu derin manevi bir dışlanma idi. Aslında bu duygu Royce'un derdinin avukatıdır. McDermott, Royce'un zihni derdini ve çocuklarının bazılarının trajik yaşamlarını bile gizlediğinden bahseder.⁷¹ Bu talihsizliğe, hissiz bir evlilik, keskin zihni problem-

⁶⁷ *Streams of Experience*, s. 34.

⁶⁸ *The Basic Writings of Josiah Royce*, ed. McDermott, Chicago, 1969, s. 41

⁶⁹ Josiah Royce, *The Philosophy of Loyalty*, Vanderbilt University Press, 1995 "Introduction to the New Edition", by J. McDermott, s. ix.

⁷⁰ Josiah Royce, *The Philosophy of Loyalty*, "Introduction to the New Edition", by J. McDermott, s. xi.

⁷¹ *The Basic Writings of Josiah Royce*, s. xv.

ler, depresyon ve oğlu Christopher'un hastalığı, ekonomik problemler dahil olmuştur. McDermott, Royce'un şahsi meselelerini diğerlerinin meselesi gibi gördüğünü ve Royce'un tüm bu katlanılan şeylerin bir anlamı olduğuna inandığını ifade eder. O, Royce'un olağanüstü başarılarını içsel kuvveti ve yaşama azmine bağlar ve bu çabaların Royce'un topluma şükranı olduğunu beyan eder.

McDermott, Royce'un felsefesini uygun olmayan parçaların daha geniş bir sistemde anlamını bulduğu incelikli bir idealizm olarak tanımlar. Royce'a göre tek fikirler, sonsuz bir sitemin parçası olarak anlaşılmadıkça parça olarak kalırlar. Royce tek tek fikirlerin dahi bütünü bir parçası olduğunu, bu şekilde yorumlanmadıkça zihnin hata yapacağını söyler. Hata, bazı objeleri tanıtmaya niyetlenen düşünce ve yargılardır. Royce, hatayı Doğru'nun dikişsiz elbisesinin bir parçası olan heykel gövdesi olarak görür. Ona göre tecrübe sunilik olarak bir parça, hatanın varlığı birisi tarafından -bir yerde ve bir şekilde- sadece tüm imkanların bulunduğu toplam ürün ortaya çıkınca bilinir.

McDermott'a göre Royce'un tüm sisteminin pratik yolu veya uygulaması ahlak ve din felsefesinde ortaya çıkar. Sözelimi hata sorunu gibi kötülük meselesinin de aynı yolla düşünülebileceğini ileri sürer. Royce'un varoluşun özü problemi, hata ve kötülüğün bazı felsefi çözümleri bulunarak tedavi edilmesine dayanır. Royce'a göre kısmi kötülüğün varlığı Mutlak İyinin varlığına delil olabilir. O, *The Problem of Job*'da ahlaki kötülük eyleminin, iyi irademizle onun üstesinden geleceğimiz bir işaret olarak kabul eder. McDermott, Royce'un idealistik çözümünün nihai olarak başarılı olacağına inanmaz. Zira Royce, zorlukların gerektirdiği zihni bağlamları tecrübe yenilenmeler olarak görür.

Campbell, McDermott'un Royce'un ilk dönem felsefi çalışmaları ile sosyal felsefeye dönüşüne önem vermediğini yazar.⁷² McDermott, Royce'un çalışmalarının hayatının sonlarına doğru sosyal felsefeye dönüştüğünü, bu felsefenin toplumu geliştirmede isteklilik, hoşgörü ve nasihatlarla örüldüğünü yazar. Royce, *The Problem of Christianity*'de Hıristiyanlığın sembol ve geleneksel fikirlerini kendi sistemi ışığında tekrar yorumlar. McDermott'a göre o, Peirce'ün üçlü işaretler doktrininin yorum yöntemine dönüştürür. Bu kitapta Royce, Mutlak İdealizmin diline sadakat gösterir ve 'süreç halindeki' toplumdan çok Mutlak hakkında konuşur. Royce, insanların birbiri arasındaki çatışmaları uzlaştırarak ve bunları yorumlayarak büyük toplumları oluşturabileceklerini söyler. Royce bunun formülünü *The Philosophy of Loyalty* 'de verir. Royce, böylesi bir topluma sahip olmanın toplumun hedeflerine sadakat gösterirsek mümkün olabileceğini söyler. Royce'a göre sadakat, günlük hayatımızda ve en derin ihtiyaç ve özlemlerimizi destekleyen çabalarındaki en önemli erdemdir. Tabii ki çok azımız topluma bu sadakati gösterebiliriz. Royce, özel acılarımız bizi toplumdan soyutlamaya götürse de sosyal yerimizin ince anlamının bizi sabit sözlüklere yönelteceğini söyler.

⁷² The Pragmatic Scholar: McDermott On The History of American Philosophy, s. 6.

Royce'a göre büyük ve sevilen bir toplum inşa etmenin önündeki en büyük engel, birbirinden ayrı fertlerin varoluşudur. Sadakatsiz ve ilgisiz şahıs, toplumun bozulmasına isteyen politik, sosyal ve dini ideolojilerin aradığı saf alettir. Birbirinden ayrı insanların sadakati bedavacılık illeti kayb olduğunda biter ve bu noktada özgürlük ve sadakatlerimize saldırı başlar. Sadakat ne zaman büyük bir topluma dönüşürse o zaman sorunlarımızı çözücü olur.

McDermott, Royce'u takip ederken iki zorlukla karşılaştığımızı belirtir. Bir tarafta, ferdi özgürlüğünü bahane ederek toplumun çekim gücüne direnen insanların yükün paylaşılmasına katılmayışı meselesi. McDermott'a göre topluma bağlılık ile şahsi otonomi arasında hiç bitmeyen derin ve stresli çatışma vardır. Diğer tarafta, ileriye/geleceği bilmedeki zorluğumuz. McDermott, bu durumu tuzağa düşmeden yağmacıyı bilmenin mümkün olmadığı örneğiyle açıklar. Bununla beraber McDermott, her iki zorluğun aslında Royce'un problemlerinden çok bizim problemlerimiz olduğunu söyleyerek, sadakatin her şeye rağmen insan problemlerinin üstesinden gelmede başlangıç noktası olduğunu beyan eder.

V

McDermott, William James'i zamanının en polemikli ve en önemli problemleriyle uğraşan yeni ufuklar açan (seminal) bir filozof olarak nitelendirir. Ona göre James, bir bütün olarak okunduğunda 'zamansız bir yazardır'.⁷³ James, tarihi ve sosyolojik bağlam göz ardı edilirse, tek bir nesil ve özel bir felsefi harekete bağlanamaz. McDermott, Whitehead'in James'i felsefe tarihinin en büyük dört filozofundan –Platon, Aristoteles, Leibniz ve James- biri olarak nitelendirmesini ciddiye alır.⁷⁴ McDermott'a göre Amerikan felsefesinin altın çağı, James'siz anlaşılabilir. Bu yüzden o, James hakkında yapılacak çalışmaların hem o çağın hem de günümüzün problemlerinin anlaşılmasına büyük katkılar yapacağına inanır. Campbell, McDermott'un James'i yeniden keşfetme çabaları ile artık James'in ihmal edilmeyeceğini ileri sürer.⁷⁵

McDermott'a göre James'in düşüncesi yirminci yüzyıl düşünce ve değerlerine bir giriştir. James'in radikal tecrübecilik anlayışının içerimi olarak ilişkiler doktrini, çoğulculuk, pragmatik bağlamsıcılık, geçicilik ve ahlak zaferi için savaş önerisi onun potansiyel katkılarıdır.⁷⁶ Bir başka deyişle modern fizik, psiko analiz ve derinlik psikolojisi, modern sanat ve ilişkiye verdiği önem ile yirminci yüzyıl düşünce ve değerlerine girişi

⁷³ *The Writings of William James*, ed. McDermott, Chicago. 1977. s. xv.

⁷⁴ *The Writings of William James*, s. xxii.

⁷⁵ 1930'lardan sonra Pragmatik hareket bir çok nedenle gözden düşmüş, bir kaç filozof dışında bu gelenek sürdürülememiştir. 1960' lardan sonra Pragmatizmin ana temsilcileri başta olmak üzere Amerikan Felsefe tarihi üzerine çalışmalar yoğunlaşmaya başlamış, bu filozoflarla ilgili Araştırma Enstitüleri kurulmuş, eserleri yeniden edit edilmiş ve bu filozoflara dair yapılacak çalışmalar desteklenmiştir. Bu çabaların bugün de artarak sürdüğünü görmekteyiz. (C. Türer); *The Pragmatic Scholar: McDermott On The History of American Philosophy*, s. 7.

⁷⁶ *Streams of Experience*, s. 108.

sağlar. McDermott'a göre daha da önemlisi James, bir süreç felsefecisidir; sonuç ve ürünlerden daha çok akış ve yolculuğu onaylayan bir düşünceyi temsil eder. Bu yolculukta James, insan tecrübesinin üç büyük ana noktasını belirlemiştir; öz-bilinç, ulusal kültür ve kozmik yapı.

McDermott, James ailesinin⁷⁷ analiz edilen birkaç aileden biri olduğuna işaret ederek James ailesinin hala cazibesini ve gizemini sürdürdüğünü beyan eder.⁷⁸ McDermott bir çok sebepten dolayı James ailesini anlamanın James'in hayatı ve eserlerini anlamada çok önemli olduğunu beyan eder. O, sözgelimi babasının Swedenborg doktrininin James'in din anlayışının oluşmasında etkili olduğunu yazar. Yine o, James'in zayıf bünyesinin sınırlarının zayıflığına ve kuruntulara sebep olduğunu, dolayısıyla sayısız semptomlar geçirdiğini ifade eder. Ona göre James'in hayatı bazen dengesizlikler, rahatsızlıklar, olağanüstü azim ve zaferlerle doludur. McDermott, onun kriz yazılarına vurgu yaparak, 1868-1870 yılları arasındaki yazılarının yeni *Prometescu* bir tablo çizdiğini vurgular.⁷⁹

McDermott, James'in felsefi girişiminin yeni ile başladığını,⁸⁰ eğer bu görüşleri biri anlarsa hiçbir şeyin artık eskisi gibi görünmeyeceğini söyler. Ona göre James'in 'farklılığın olmadığı herhangi bir yerin başka bir yerde fark ortaya çıkarmayacağı' görüşü doğruluk konusunda Kopernik devriminin taşıdığı anlama benzer. Bu anlayış tecrübemizin insan hayatının önemli ve yaratıcı görünüşleri taşıdığını ve düşüncenin açık uçlu yapısının geleneksel felsefeye skandal olacak yeni bir çığır açarak, bize verimli ve makul bir varış yeri kazandırdığını ortaya koyar. McDermott, James'in 'varoluşumuz, toplam anlamın olmadığı, zihnilğin ve bilginin son bulmadığı daimi tecrübeyi mümkün kılar' ifadesiyle gerçekliğin insan zihnine nihai ve tam olarak verilmediğine vurgu yapar. McDermott'a göre bu görüşün anlamı gerçekliğin durgun ve tamamlanmış olmadığı, aksine evrimsel, gelişmeci ve süreçsel olduğudur. Bu durum ise insan araştırma ve çabalarını değerli kılar. McDermott, James'e göre insan zihni ve gerçekliğin, insan tasavvurunun "güçleri" ile insan eyleminin "enerjileri" ile anlamın kaynağını oluşturmak için ilişkiye girdiğini ve bu şekilde ortaya konan anlamın, hiç bir zaman tamamlanmaz olduğu görüşünü aktarır. James'e göre "gerçekliğin en önemli mahiyeti" güçlerimize uygun olması ve bu yüzden de tam olarak açıklanamaz olmasıdır."

McDermott'a göre James'teki bu 'sonu gelmeyen çoğulculuk' iki yönlüdür. Bir

⁷⁷ W. James'in ailesindeki hemen hemen her kişi önemli şahsiyetlerdir. Babası Henry James, zamanın önemli bir teologu, kardeşi Henry James Amerikanın sıra dışı, en seçkin yazarlarından biri oluşu, diğer erkek kardeşleri Garth ve Robertson James'in çeşitli meziyetleri ve kız kardeşi Alice'in sanatçı özelliği bu aileyi seçkin ve önemli kılmaktadır.

⁷⁸ *The Writings of William James*, ed. McDermott, Chicago. 1977. s. xxiv-xxv. (R. W. B. Lewis. The Jameses; *A Family Narrative*, New York. 1999 ve Linda Simon, *Genuine Reality; A Life of William James*, New York 1998 eserleri James ailesini tanımak için en faydalı eserlerdir.)

⁷⁹ *Streams of Experience*, s. 44-56.

⁸⁰ James'in *Pragmatism* adlı kitabını şu başlığı taşıyor: 'Bazı eski düşünme tarzları için yeni bir ad.'

yanda kendi tarihini ihlal eden çokluk olarak tabiat, diğer tarafta 'her insan perspektifinin' diğer perspektiflerle uyusacak yapıda olmayışı. Dahası, bu çoğulculuk, geçici, bir kereliği temsil etmez. McDermott, James'in çoğulculuğu, bizi teolojik, bilimsel ve ideolojik karmaşadan kurtaracak, açıklığı bulacağımız geçici sapma veya oyun olmadığını aksine çoğulculuğun, sadece insanın değil aynı zamanda gerçekliğin karşı çıkılmaz evrimci ve gelişmeci karakteri olduğunu yazar.⁸¹ Ona göre James'in çoğulculuğu, çağdaş dünya sahnesinin şahsı, sosyal, politik ve ulusal politikaları için temel standarttır.

McDermott'a göre James çoğulculuğunun zemini, bilginin son olmadığı eskatolojisine ve tecrübe akışını olumlayan, toplam açıklama ilkesi olmayan zihnilige dayanır. Ona göre James'in 'bilinç irmağı' teorisi eylem ve düşünce arasını kapatmada seçkin bir çabayı temsil eder.⁸²

McDermott, James'in siniklik ve agnostisizmden din, bilim, ahlak ve psikolojik alanlarında kaçındığını ifade eder. Zira James bu alanlardaki problemleri varoluşsal kabul eder. James, sözgelimi inanç konusunda insanın iki seçeneğin –inanma ya da inanamamanın- dışına çıkamayacağını, meseleleri teorik kabul ederek agnostik duruşla problemlerden kaçamayacağını beyan eder. Ona göre James'in tüm çabası, hayatın anlamı ve değeri konusunda derin bir bilinç uyandırmak ve insanları bu doğrultuda çabalara sevk etmektir. Bu yüzden McDermott, James'in bir iyimserci olmadığını dikkat çeker. Çünkü James imanı, kesin olduğumuz bir şey hakkındaki inanç olarak değil aksine enerji, sondaj, risk olarak görür. Hayat, bağlam, az ya da çok, zengin veya fakir olarak ortaya çıkan uğraşlar serisidir.

McDermott, James'in zamanındaki monizm, düalizm, panpisişizm, fenomenalizm, tecrübecilik ve idealizm olarak listelediği görüşleri felsefi perspektifte genel bir görüş olarak geliştirmeye giriştiğini yazar. James'in geliştirdiği yeni felsefesi "radikal tecrübeciliktir". Tecrübe, James'in felsefesinde tek ve en önemli ilgidir. James'e göre insan yaşamını inşa etmede tecrübeye güvenmeliyiz, zira yeterince dikkat gösterirsek tecrübenin pedagojik mahiyetini görebiliriz.⁸³ James'in vurguladığı tecrübenin pedagojik mahiyeti, McDermott'un düşüncelerini oluşturan ana unsurlardan biridir. McDermott, James'in ilişkilerin statüsü olarak tanıttığı, radikal tecrübeciliğin pragmatizm ile asli ilişkide olduğunu, birbirinden ayrı düşünülemeyeceğini söyler. Ona göre ilişkisel özden bakılınca pragmatizm radikal tecrübeciliğin yöntemsel uygulaması olarak anlaşılabilir.⁸⁴

McDermott, James'in temel dünya görüşünü anlamak için James'ten uzunca bir alıntı yapar:

İnsan tecrübesi, geniş oranda gerçekliğin eylemler içinde aktığının farkındadır. Bu akış, sürece dönen, bitirilmemiş, henüz tamamlanmış yapı ve alakalı yenilikleri kıran bir

⁸¹ *Streams of Experience*, s. 112.

⁸² *Streams of Experience*, s. 111.

⁸³ *Streams of Experience*, s. 109.

⁸⁴ *The Culture of Experience*, s.102.

mahiyettedir. Yaşantımızın çoğunu çok az kısmı kavramsal sistem veya alışkanlıkları açıklanan tanıdık tecrübe alanlarına odaklanmış olarak yaşarız. İdeal olarak bu odak, tecrübenin saçaklarına ulaşıncaya kadar çoğu zaman müphem ve eklem olarak fakat daima ve derin anlamlar içinde ilerler. Dini tecrübe, sıradan olmayan fiziki tecrübe, estetik tecrübe, uyuşturucu tecrübesi, Yogadaki psiko fizyolojik durumlar ve nörotik ve psikotik tecrübeler, potansiyel olarak tecrübenin saçaklarındaki zenginliklerdir.⁸⁵

McDermott'a göre James, bu düşüncelerle tecrübemizin içeriklerine yönelmemizin yeni tecrübe ve yeni ilişkiler için zemin sağlayacağına inandığını beyan eder. Zira radikal tecrübecilik, daimi ve tecrübe edilen ilişkilerin daha geniş bir zeminini içerir.

McDermott, James'in felsefesinin ana temaları, çoğulculuk, şansçılık (tychism), geçicilik, radikal tecrübecilik, pragmatizm, sonuççu etik ve ahlak savaşıçılığına bir sistem kazandırmaya çalışır.⁸⁶ Fakat ona göre bu konular arasında akış/süreklilik o kadar güçlüdür ki başlıklar önemli değildir. McDermott'un ısrarla tekrarladığı nokta *Pragmatism* 'in yazarının dar bir sunumundan daha fazla olduğudur. McDermott'a göre James'ten pragmatist olarak bahsetmek veya öyle olduğunu söylemek *yetersizdir*. O, kendi türünde, kendine has, kendi şahsi niteliklerini felsefeye veren ve tamamen yeni bir bağlamda konuşan bir filozoftur.

Campbell, McDermott'un James'i hayli önemsemesine rağmen bazen fikirlerini hem temel olarak hem de geniş çerçeveden eleştirdiğini ifade eder. Sözgelimi McDermott, Ralph Barton Perry'nin James'in ciddi çalışmalar yapmadığı yolundaki bazı iddialarını reddederken diğer filozofların düşüncelerinin James'ci yeniden yapılandırmasını eleştirmede tereddüt etmez. McDermott, James'in çok önemli felsefi münakaşalarda, kahramanın karşıdakinin durumunu tümüyle zikretmemesi gibi James'in de diğer filozofların düşüncelerini bağlamlarından kopararak okuduğunu ve değerlendirdiğini söyler. Ona göre bu basitleştirilmiş sunumların James'in felsefe tarihine dair bilgisinin ana hatları gösterdiğini iddia eder. Bu zayıflığın bir örneğini olarak Kant'ı insafsızca eleştirmesidir. McDermott'un diğer eleştirisi onun Emerson'u diğer yazarlardan daha çok içten ve yardımsever bulduğunu söylese de onun mirasını sistematik olarak anlamadığıdır.⁸⁷

McDermott bunlara ilaveten James'in sosyal felsefenin sınırlarını ciddi bir şekilde eleştirir. Sözgelimi o, James'in ferdin imkanlarının farkında iken bu imkanların diğerlerinin yaşamlarındaki güçlüklerle kapalı olduğuna dikkat çeker. Ona göre James ben merkezli olmak noktasında içtendir fakat sosyal eşitsizliklerden habersizdir. James, şahsi ha-

⁸⁵ *The Culture of Experience*, s.106-107.

⁸⁶ James felsefesine yapılan bazı eleştiriler, felsefesinin dağınık ve sistemsiz olduğu konusundadır. McDermott başta olmak üzere bir çok yazar bunun doğru olmadığını ortaya koyarlar. Bu konuda en iddialı çalışmaları ortaya koyan Ellen Cappy Suckiel'dir. Suckiel'in *The Pragmatic Philosophy of William James*, Notre Dame, 1982 ve *The Heaven's Champion, William James's Philosophy of Religion*, Notre Dame, 1998 adlı eserleri (tarafımızdan her iki eser tercüme edilmiş, yayın aşamasındadır) James'in sistematikliği konusunda meydan okur.

⁸⁷ *The Pragmatic Scholar: McDermott On The History of American Philosophy*, s. 11.

yatın hususi boyutlarına önem verirken eylemlerimizde sosyal matrislerin öneminin farkında değildir. McDermott, James'in sosyal meseleler konusunda –sivil savaş, San Francisco depremi, Amerika'daki kölelik problemini sona erdirilmesi konularıyla- ilgisiz kaldığını beyan eder.

Tüm bunlara rağmen McDermott, James'in tanım ve formüllerle yaşanan bir hayat yerine ve saçaklarıyla gelişen, yeni, konuşulmayan, sadece onu konuşanın bildiği gizli bir hayat mesajının savunulması gerektiğini ileri sürer.

VI

McDermott, yazılarında ısrarla John Dewey'in (1859-1952) Amerika'nın en önemli düşünürü olduğunu yazar. Ona göre James, Avrupa özelliklerini taşıırken Amerika'yı bir toplum olarak anlayan Dewey'in tamamen Amerikan olduğuna dikkat çeker.⁸⁸ Ona göre bu özelliklerle Dewey, insanın odisus krizine, günlük olaylara karşı teknik düşüncesi ve temel felsefi spekülasyonu ile diğer düşünürlerden daha önceliklidir. Dewey, McDermott'a göre Emerson'u dilini ve özelliğini en iyi anlayan klasik Amerikan filozofudur. Bunun sebebi tıpkı Emerson gibi Dewey'in de işçi bir ailede doğup, büyümesidir.⁸⁹ Campbell'e göre McDermott'un Dewey'i Emersoncu olarak takdim etmesi, Amerikan felsefesinin genel, Dewey'in felsefesinin özel olduğu meselesine tekrar gündeme getirmektir.⁹⁰

Dewey, Vermont Üniversitesi'ni bitirdikten sonra bir kaç yıl Lisede felsefe öğretir. 1884'de John Hopkins Üniversitesinde doktorasını alır. Michigan ve Chicago Üniversitelerinde görev yapar. 1910 yılından sonra aralarında Türkiye olmak üzere çeşitli ülkelerde felsefesi ve eğitim anlayışı üzerine konferanslar verir. McDermott, trajediler ve uğraşların anlamı konusunda diğer filozoflar gibi Dewey'de naif bir tutumda olmadığını ifade eder. Zira onun durumu diğer filozoflardan farklı değildir. İki çocuğunun erken yaşta ölümleri, Chicago'dan ayrılmak zorunda oluşları ve karısının şahsi problemleri bu zorluklara işaret etmektedir. McDermott, Dewey'in inatçı mizaca sahip oluşunun ve meseleleri doğrudan konuşmasının bizim açımızdan hem iyi hem de kötü oluşundan bahseder. Bu durum anlamlı yaşamlar yaratma arayışında Dewey'in dengesini keşfetmeyi zorlaştırır. Sözgelimi Dewey ne iyimserci ne kötümsercidir. Bu iki geleneğin insanın aktüel durumuna uygun cevap olmadığını düşünür. İyimserlik, tabii güçlerin kapisleri konusunda safdilliktir. Kötümserlik ise, imkan, gelişme, yenilik ve insan ruhunun, kabiliyetlerinin boyun eğmez karakterine perde çekmektir. McDermott, Dewey'in insan eylemlerinin geleceği konusunda bu iki geleneksel görüşün gizli tuzağının farkında olduğunu yazar.⁹¹ Dewey, James'in girişimini benimseyerek, iyileştiriciliğin Amerikan mizacıyla uygun olduğunu söyler. Dewey, tüm problemlerin eğilebilir ve işlevsel olduğunu düşü-

⁸⁸ *Streams of Experience*, s. 117.

⁸⁹ *Streams of Experience*, s. 43.

⁹⁰ *The Pragmatic Scholar: McDermott On The History of American Philosophy*, s. 12.

⁹¹ *Streams of Experience*, s. 118.

nür. McDermott, Dewey'in, problemlerimize karşı "geçiş metafiziği" önerdiğini söyler. Dewey'e göre insan hayatı bir yerden diğer bir yere, komediden trajediye arayışta, seyahattedir. Uzun veya kısa dönemde sorunlar bütünüyle çözül(e)meyecektir. Böylesi bir dünyada açıktır ki nihai kurtuluş yoktur, ümitsiz olmaya da gerek yoktur. Dewey'in vizyonu, nihai kesinliğin ve aşkın (trancendant) anlamın olmadığı insan varoluşudur. Bu vizyonda olumsuzluk yoktur ancak bununla beraber nihilizm de anlamlı değildir. Bu arayışta 'iyileştiricilik' selamlanacak insan yaklaşımıdır. Dewey, insanın en derin duygularını harekete geçirerek 'nektarın yolculukta', insan için nihai amaçların hayal olduğunu, hayatın çeşitli zorluklarına rağmen günden güne daha iyiye doğru ilerlediğini söyler.

McDermott, Dewey'in mezhep ve dogmaya karşı olmasına rağmen dindar olarak nitelendirir. Dewey'in annesinin müdahaleci din anlayışına karşı oluşu din anlayışını oluşturmasında oldukça etkili olmuştur. Dewey'in hayat anlayışı, ona tabiatın ritmi ve insanın geçişli tabiatı için olağanüstü duyarlılığın ortaya çıktığı seküler ayin (liturgy) verir. McDermott'un tasvir ettiği gibi Dewey'in tecrübeye estetik inancı, aktüel durumun karmaşık içeriğini boşaltan, gerçekliğin tecrübesini yüksek ve aşağı tecrübelerle bölen felsefi geleneği iptal eder. Bu ayırım, daimi gelişmeyi, iyileştiriciliği ve ilişkilerin oluşmasını engeller. Dewey, tecrübeye dikkatlice katıldığımızda ilişkileri, çıkarımlar, uzanımları, karşılaştırmaları, dış bakışı, yönleri ve uyarıları fark edebileceğimizi söyler.⁹²

McDermott'a göre Dewey, James'in çoğulculuk, pragmatik bağlamlılık ve geçicilik formlarını devam ettirerek daha şümulü ve sofistike sosyal ve politik ürünler inşa etmeye gayret etmiştir. İlk yıllarında sosyal ve politik konularda Hegel'in etkisinde kalmışsa da daha sonra şahsi imkan ve kurumların sınırlılığı konusunda daha gerçekçi aydınlanmalara ulaşmıştır. Yine o, başlangıçta James'in psikolojisi ve ferdin gelişimi konusunda fikirlerini benimsemişse de daha sonra kendi fikirlerini oluşturarak James'e eleştiriler getirmiştir. Dewey, James'ten farklı olarak ferdi zekanın yanında sosyal zekanın keskin görünümünü vurgular. Sosyal umudumuz, insan hayatının ihtiyaçlarını besleyecek, destekleyecek değerlendirecek bir dünya yaratacağıdır. Bu noktada felsefenin görevi, durumumuzun sorunsal karakterini gösterecek haritalar oluşturmaktır. O, ne kadar plan yapılırsa da geleceğin tahmin edilemezliğinin farkındadır. Gelecek konusunda tecrübelerimize güvenmekten başka çaremiz yoktur. Onun bu noktada ortaya koyduğu pragmatik duyarlılık, sonuçların etkin olarak değerlendirilmesinde ana görüştür. Ve yaratıcı zihnin tesadüfi işgalini göstermesi. Dewey için sosyal görüş, dinin hayatın özüdür. Geleneksel dini inanç tarafından doyurulan insan inançlarının farkındalığı ve toplumun eylemlerinin inayeti içindir. McDermott, bu vizyonu Dewey'in Hegel'ci düşüncesinin tümünde sosyal ve kurumsal bağlamın farkındalığı ile durur James ve Peirce'den ayrılır.

⁹² *Streams of Experience*, s. 215-216.

McDermott, Dewey'in eğitim anlayışının James ve Peirce'ün eğitim anlayışından sosyal ve kurumsal ayrımı fertten ayırmayarak ayrılır.

McDermott, Dewey'in hem metafizik denge anlayışının ve hem de sosyal araştırma vizyonunun eğitimin imkanlarına ve anlama kabiliyetine katkı sağladığını ifade eder. Sosyal araştırma ile Dewey, toplumun sorumluluğunun kapasite ve limitlerine göre tüm şahısları eğitmek olduğunu söyler. Buna toplumun birinci zorunluluğu adı verir. Metafizik denge ise olağanüstü potansiyelleri, tecrübemizin ritmiyle hareket edersek nasıl öğrenebileceğimiz ve günlük tecrübemizde yüksek sanat ve kültürün tekrar girişimini nasıl sağlayacağımızla ilgilidir. Bu yolla Dewey, yavanlığın, alışkanlığın ve rutinin üstesinden gelmeyi amaçlar.

McDermott, Dewey'den başka hiç bir filozofun eğitim problemlerini bu kadar çok içtenlikle ve doğrudan yansıtarak, pratik olarak ele almadığını yazar. Dewey'e göre eğitim, genç için sosyal durumların düşünsel olarak yapılandırılıp problem çözmeye doğru güdülendiği ve kılavuzluk edildiği kontrol edilmiş ve basitleştirilmiş bir çevredir. Eğitim, doğrudan öğrenmeyi sağlamaz; aksine öğrenenin yaratıcı problem çözme aracılığıyla öğrenmeyi dolaylı yoldan sağlar. Dewey, her insanın hayat boyu eğitime ihtiyaç duyduğunu, çünkü gelişen (improved) problem çözme ihtiyacının hiçbir zaman bitmeyeceğini söyler. Dewey şöyle der:

Demokrasi ve modern endüstri şartlarının gelişmesi sebebiyle, medeniyetin bundan yirmi yıl sonra tam olarak nasıl olacağını söylemek imkansızdır. Dolayısıyla çocuğu herhangi kesin bir şarta göre hazırlamak imkansızdır.⁹³

Dewey, okulları demokratik toplumun çivisi olarak kabul eder. Dewey, bu okullardaki öğretmenlerin zihnen hazır, tecrübeyle donanmış, çocukları geçiş kapasiteleriyle donanmış ve erişkinlere *gerekli değişiklikler yapmaya* hazır olmaları gerektiğini beyan eder. Öğretmenler, öğrencinin problem çözme yeteneğini geliştirmeye yardımcı olmalıdırlar. Dewey'i problem çözme ile demokrasi arasında asli bir ilişki görür. Ona göre bir demokrasiye katılım, problem çözme yeteneğini gerektirir, zira modern demokrasi, bir şahsın hayatı boyunca sosyal yapısını ve ilişkilerini garanti eden sabit bir hayat formu önermez. McDermott, Dewey'in öğretmenlerin, öğrencilerin, okulların, toplumun Amerikan demokrasisinin geleceği için organize olmasını ve politik gelişmelere katılması gerektiği görüşünü aktarır.

McDermott'a göre Dewey, değer ve yargıların kültürel tecrübenin bağlamlarında şekillendiğini ileri sürer. Bu, değerlerin insandan bağımsız değer olmaması ve onların göreliliği anlamına gelir. Dewey için bu durum gayet tabii ve kaçınılmazdır. McDermott, Dewey'in stoacılığın Amerikan versiyonunu ortaya koyduğunu, bu stoacılığın, boyun eğmeye karşın insan ihtiyaçları adına tabiatın tekrar yaratılması için tabiattaki imkanları içerdiğini ifade eder.

⁹³ "My Pedagogic Creed," Birinci madde, paragraf 6.

McDermott'un yukarıdaki görüşlerden anlaşılacağı üzere Dewey'i eleştirisi oldukça azdır. Campbell'e göre bu eleştirilerden biri, Dewey'in James'te mevcut kozmolojik sorunlara dair tartışmalara ilgi göstermemesi, gizeme karşı kendisini korumasıdır. Ona göre Dewey, felsefi eğiliminin genişliğine ve insan tecrübesinin detaylarına hitap etmesine rağmen özellikle dinî formülendirmelerde spekülasyondan kaçır. McDermott daha da ilerleyerek 1980'lerde Dewey'in politik bilgeliğini sorgular. Dewey'in eğitime iyimserci olarak bakışını eleştirir. Ona göre Dewey, akılcılığa, iyi iradeye, zekanın dağıtılmasına müthiş güven duymuştu ama maalesef insan oğlunun kötülük, şeytanî güçlerini hesap edememişti. McDermott Dewey'in eğitimin sınırları ve iddialarıyla ilgili ciddi yanlışlıklar yaptığını iddia eder. Bu eleştirilere rağmen McDermott Dewey'in Amerikan felsefesinin en önemli filozofu olduğunu, gelecek ile bugün arasını uzlaştırma bilgeliğini gösterecek başka kimseyi tanımadığını söyler.⁹⁴

McDermott, Amerikan felsefe tarihini yorumunda tüm hikayeyi söylemeye niyetlenmez. Ona göre bir şahsın perspektifinden tüm hikayeyi anlatabilmek yanılmadır ve bunu ummak/beklemek haksızlıktır. McDermott'un yorumları bizi drama ve hayatın değerini uyandırmakta kolektif felsefi geçmişi kullanarak hikayeleri paylaşma anlamına gelir. McDermott, bu çalışmaların diğerlerine kapı araladığını ve yapılacak çalışmaların Amerikan felsefesine katkı olacağını söyler, Ona göre kültür iki seviyede yaşar. Bunlardan ilki kültürün orijinal karakterini araştırmak, ikincisi araştırılan bu modeli tarihi orijininin ötesinde rölatif olarak işletebilmek. McDermott daha iyi ve güçlü bir gelecek için bu görevin yerine getirilmesi gerektiğine inanır. O, pragmatik yaklaşımın ferdiliği ile olacak ki bize daima "hayatın geçişte" veya "nektarın yolculukta" olduğunu söyler.

⁹⁴ *Streams of Experience*, s. 14.

Abstract

The Revival of American Philosophy: John J. McDermott

John McDermott has played a primary role in the great renaissance of interest in the history of American philosophical thought since 1958 and he has contributed and continues to contribute to advancement of that tradition in numerous areas. McDermott's work on the history of American philosophy has focused upon the 'classical' period but he does not limit himself to these years or figures. McDermott believes that there is something extraordinary about the classic period. He believes that experience is our only teacher. He wants to develop an "aesthetic sensibility" revealing "how we and others feel our situation and feel about our situation. According to McDermott American philosophy/experiences may be able to offer something to the next century, by serving as a model. So he attempts to utilise the insights of that tradition in an effort to confront the significant problems of our time. In his interpreting of American philosophy he focused on not only story of ideas but also of people since he believes that these stories are dramatic centers of life and represent pragmatic core of American culture.